

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

9. marts 2023 *

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2008/48/EF –
forbrugerkreditaftaler – anvendelsesområde – fortrydelsesret – artikel 14, stk. 7 –
national lovgivning om, at opfyldelsen af en aftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet
tidsrum – nationale processuelle regler, der regulerer den nationale rets efterprøvelse ex officio
og sanktionering af tilsidesættelsen af en sådan lovgivning – artikel 23 – sanktioner, der er
effektive, står i et rimeligt forhold til overtrædelsen og har afskrækkende virkning«

I sag C-50/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af cour
d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris, Frankrig) ved afgørelse af 16. december 2021, indgået til
Domstolen den 25. januar 2022, i sagen

Sogefinancement SAS

mod

RW,

UV,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, K. Jürimäe, og dommerne M. Safjan (refererende dommer), N.
Piçarra, N. Jääskinen og M. Gavalec,

generaladvokat: L. Medina,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Sogefinancement SAS ved avocat S. Mendès-Gil,

* Processprog: fransk.

- den franske regering ved A.-L. Desjonquères og N. Vincent, som befuldmægtigede,
- den finske regering ved A. Laine, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved G. Goddin og N. Ruiz García, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Sogefinancement SAS på den ene side og RW og UV på den anden side vedrørende en anmodning om betaling af det skyldige restbeløb af et personligt lån, som Sogefinancement havde ydet RW og UV.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Følgende fremgår af niende og tiende betragtning til direktiv 2008/48:
 - »(9) Fuldstændig harmonisering er nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Fællesskabet nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser og for at skabe et ægte indre marked. Medlemsstaterne bør derfor ikke kunne bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i dette direktiv. Sådanne restriktioner bør dog kun gælde på de områder, hvor der er fastsat harmoniserede bestemmelser i dette direktiv. Hvor der ikke findes harmoniserede bestemmelser, bør medlemsstaterne fortsat kunne bibeholde eller indføre national lovgivning. [...]
 - (10) Definitionerne i dette direktiv bestemmer rækkevidden af harmoniseringen. Medlemsstaternes forpligtelse til at gennemføre bestemmelserne i dette direktiv bør derfor begrænses til dets anvendelsesområde som bestemt ved dets definitioner. [...]«
- 4 Direktivets artikel 14 med overskriften »Fortrydelsesret« fastsætter:
 - »1. Forbrugeren har en frist på fjorten kalenderdage til at fortryde kreditaftalen uden nogen begrundelse.
 - [...]
7. Denne artikel berører ikke national lovgivning om, at opfyldelsen af en aftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet tidsrum.«

- 5 Direktivets artikel 22 med overskriften »Harmonisering og direktivets ufravigelige karakter« fastsætter i stk. 1:

»I det omfang dette direktiv indeholder harmoniserede bestemmelser, kan medlemsstaterne ikke i national ret bibeholde eller indføre bestemmelser, der fraviger dem, der er fastsat i dette direktiv.«

- 6 Direktivets artikel 23 med overskriften »Sanktioner« bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter regler for sanktioner for overtrædelser af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i medfør af dette direktiv, og træffer alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de iværksættes. Sanktionerne skal være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.«

Fransk ret

- 7 Artikel L. 311-14 i code de la consommation (den franske forbrugerlov, herefter »forbrugerloven«) bestemte i den affattelse, der var gældende før den 1. juli 2016:

»Inden for en frist på syv dage fra låntagers accept af aftalen kan långiveren ikke på nogen måde eller på noget grundlag foretage betalinger til låntager eller på dennes vegne, ligesom låntager ikke kan foretage betalinger til långiver.

I samme periode kan låntager heller ikke i forbindelse med den pågældende transaktion foretage deponeringer til fordel for långiver eller på dennes vegne.

Såfremt låntager har underskrevet en tilladelse til, at der foretages hævnninger på dennes bankkonto, er denne tilladelses gyldighed og dens ikrafttræden underlagt kreditaftalens vilkår.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 8 Den 5. november 2011 indgik Sogefinancement en forbrugerkreditaftale på 15 362,90 EUR med RW og UV, som skulle tilbagebetales i 84 månedlige rater (herefter »den omhandlede kreditaftale«). Den 20. oktober 2015 aftalte parterne en omlægning af gælden.
- 9 Sogefinancement anlagde sag med principal påstand om, at RW og UV blev tilpligtet at betale det udestående beløb, ved tribunal d'instance du Raincy (retten i første instans i Raincy, Frankrig), som ved dom af 25. januar 2018 dømte de sagsøgte til alene at tilbagebetale restbeløbet af den modtagne kapital, idet retten fastslog, at den omhandlede kreditaftale var ugyldig. I denne forbindelse behandlede den ex officio et anbringende om tilsidesættelse af forbrugerlovens artikel L. 311-14, idet den fastslog, at de midler, der var genstand for den omhandlede kreditaftale, i strid med, hvad der er fastsat i denne bestemmelse vedrørende den nationale offentlige orden (ordre public), var blevet stillet til rådighed for RW og UV mindre end syv dage efter deres accept af lånetilbuddet.
- 10 Sogefinancement iværksatte appel til prøvelse af denne dom ved den forelæggende ret, nemlig cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris, Frankrig), idet selskabet for det første gjorde gældende, at spørgsmålet om den omhandlede kreditaftales ugyldighed ikke kunne rejses ex officio efter udløbet af den femårige forældelsesfrist, som forbrugerne selv ville være underlagt

for at nedlægge påstand om annullation af en sådan aftale. Selskabet anførte for det andet, at kun en part kan påberåbe sig, at en aftale er ugyldig på grundlag af en bestemmelse, der henhører under den nationale offentlige orden (ordre public).

- 11 Den forelæggende ret har henvist til, at forbrugerlovens artikel L. 311-14 er omfattet af den mulighed, som medlemsstaterne er tillagt ved artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48, og bl.a. anført, at i henhold til Domstolens praksis kan fastsættelse af passende forældelsesfrister tillades, for så vidt som dette har til formål at forhindre muligheden for at anfægte en aftale på ubestemt tid og således tager hensyn til retssikkerhedsprincippet.
- 12 Den forelæggende ret er endvidere af den opfattelse, at en rets annullation af en aftale i mangel af anmodning herom eller samtykke hertil fra forbrugerens side vil kunne tilsidesætte dispositionsmaksimen, som er til hinder for, at retten skaber et modkrav, og princippet om individuel og kollektiv retssikkerhed.
- 13 Cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) har under disse omstændigheder besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - »1) Er princippet om, at sanktioner i henhold til artikel 23 i direktiv [2008/48] skal være effektive, henset til retssikkerhedsprincippet og princippet om medlemsstaternes procesautonomi, til hinder for, at retten af egen drift kan gøre en bestemmelse i national ret, der er baseret på ovennævnte direktivs artikel 14, og som i national ret sanktioneres ved kontraktens ugyldighed, gældende efter udløbet af den forældelsesfrist, som forbrugeren har til ved et søgsmål eller ved en indsigelse at gøre kreditaftalens ugyldighed gældende?
 - 2) Er princippet om effektiviteten af den sanktion, der fremgår af artikel 23 i direktiv [2008/48], til hinder for, at retten, henset til retssikkerhedsprincippet, princippet om medlemsstaternes procesautonomi og dispositionsprincippet, kan erklære kreditaftalen for ugyldig, efter at denne af egen drift har gjort en bestemmelse i national ret, der er baseret på ovennævnte direktivs artikel 14, gældende, uden at forbrugeren har anmodet om eller i det mindste givet sit samtykke til en sådan annullation?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 14 Den franske regering såvel som Europa-Kommissionen har rejst tvivl om, hvorvidt de præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling.
- 15 Indledningsvis har den franske regering anført, at artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48 ikke indeholder nogen materiel regel vedrørende forbrugerkreditaftaler, og at forbrugerlovens artikel L. 311-14 følgelig ikke kan kvalificeres som en national bestemmelse, der er »vedtaget i medfør af« direktiv 2008/48, som omhandlet i direktivets artikel 23. På denne baggrund er formålet med de præjudicielle spørgsmål alene at løse den normative konflikt mellem de forskellige nationale retsregler om forældelse og den nationale rets ex officio-behandling, som den forelæggende ret skal anvende i hovedsagen.

- 16 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at det inden for rammerne af samarbejdet mellem Domstolen og de nationale retter i henhold til artikel 267 TEUF udelukkende tilkommer de nationale retter, for hvilke tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af de konkrete omstændigheder i hver sag at vurdere såvel, om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at de kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, de forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 14.7.2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).
- 17 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål fremsat af en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 14.7.2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).
- 18 Dette er imidlertid ikke tilfældet i den foreliggende sag.
- 19 De præjudicielle spørgsmål indebærer nemlig, at rækkevidden af artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48 skal præciseres, således at det kan afgøres, om nationale processuelle regler, der regulerer den nationale rets efterprøvelse ex officio og sanktionering af långiverens tilsidesættelse af en national bestemmelse, der er vedtaget eller opretholdt i forbindelse med udøvelsen af den mulighed, som medlemsstaterne indrømmes ved denne bestemmelse, er omfattet af det nævnte direktivs anvendelsesområde. I denne sammenhæng udgør spørgsmålet om rækkevidden af nævnte artikel 14, stk. 7, ikke et hypotetisk spørgsmål eller et spørgsmål, som savner enhver forbindelse med afgørelsen af tvisten i hovedsagen.
- 20 Dernæst har den franske regering anført, at parterne ikke er enige om den nøjagtige dato for tilrådighedsstillelsen af det lånte beløb i henhold til den omhandlede kreditaftale, og der er således usikkerhed med hensyn til overholdelsen af fristen i forbrugerlovens artikel L. 311-14 i hovedsagen. Afhængigt af den dato, som den forelæggende ret i sidste ende vil lægge til grund, kan den fortolkning, som den har anmodet om, således vise sig at være hypotetisk.
- 21 Selv om den forelæggende ret ikke har taget stilling til datoen for tilrådighedsstillelsen af det lånte beløb i henhold til den omhandlede kreditaftale, kan formodningen for, at de præjudicielle spørgsmål er relevante, jf. den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 17, imidlertid ikke tilbagevises alene ved, at en af parterne i hovedsagen i det foreliggende tilfælde har bestridt datoen for tilrådighedsstillelsen, som det tilkommer den forelæggende ret og ikke Domstolen at vurdere rigtigheden af (jf. i denne retning dom af 1.10.2020, A (Reklame for og onlinesalg af lægemidler), C-649/18, EU:C:2020:764, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 22 Endelig er Kommissionen af den opfattelse, at det andet spørgsmål forekommer hypotetisk, idet RW og UV udtrykkeligt har anført, at de samtykkede i annulationen af den omhandlede kreditaftale.
- 23 I denne henseende er det tilstrækkeligt at fastslå, at dette eventuelle samtykke ikke kan gøre det andet spørgsmål hypotetisk. I overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 16, er den forelæggende ret nemlig den eneste, der kan vurdere denne omstændigheds eventuelle indvirkning på såvel nødvendigheden af en præjudiciel afgørelse som relevansen af

spørgsmålet med henblik på den prøvelse, som den skal foretage med hensyn til den dom, hvorved den lavere retsinstans *ex officio* har efterprøvet og sanktioneret en tilsidesættelse af forbrugerlovens artikel L. 311-14.

- 24 Under disse omstændigheder kan de præjudicielle spørgsmål antages til realitetsbehandling.

Realiteten

- 25 Den forelæggende ret ønsker med sine to spørgsmål, som skal behandles samlet, nærmere bestemt oplyst, om bestemmelserne i artikel 14, stk. 7, sammenholdt med artikel 23 i direktiv 2008/48, set i lyset af effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at långiverens tilsidesættelse af en national bestemmelse om, at opfyldelsen af en kreditaftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet tidsrum, dels skal kunne efterprøves *ex officio* af den nationale ret uafhængigt af en national regel om forældelse efter fem år, dels skal kunne sanktioneres af retten ved annullation af kreditaftalen uafhængigt af en national regel om, at annullation kun kan ske efter anmodning herom eller i hvert fald samtykke hertil fra forbrugeren.
- 26 Med henblik på at besvare disse spørgsmål skal det først undersøges, om en bestemmelse i en medlemsstat, såsom forbrugerlovens artikel L. 311-14, hvis vedtagelse eller opretholdelse er tilladt i henhold til artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48, er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde. Det er således alene på denne betingelse, at de nationale processuelle regler om den nationale rets efterprøvelse *ex officio* og sanktionering af långiverens tilsidesættelse af en sådan bestemmelse skal opfylde de krav, der følger af det nævnte direktiv.
- 27 I denne henseende fremgår det for det første af artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48, fortolket i lyset af niende og tiende betragtning hertil, at hvad angår kreditaftaler, som er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde, foreskriver direktivet en fuldstændig harmonisering, og som det fremgår af overskriften til nævnte artikel 22, kan direktivet ikke fraviges. Heraf følger, at medlemsstaterne på de områder, der specifikt er omfattet af denne harmonisering, ikke kan bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i direktivet (jf. i denne retning dom af 12.7.2012, SC Volksbank România, C-602/10, EU:C:2012:443, præmis 38).
- 28 For det andet fastsætter artikel 14 i direktiv 2008/48 betingelserne og de nærmere bestemmelser for udøvelsen af forbrugers ret til at fortryde en kreditaftale efter indgåelsen, idet det i stk. 7 præciseres, at bestemmelserne i denne artikel ikke berører national lovgivning om, at opfyldelsen af en aftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet tidsrum.
- 29 Ved at give medlemsstaterne mulighed for at vedtage eller opretholde bestemmelser om, at opfyldelsen af en aftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet tidsrum, indebærer anvendelsen af udtrykket »berører ikke« i artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48, at den fuldstændige og bindende harmonisering, som dette direktiv foretager på området for forbrugers fortrydelsesret, ikke omfatter de nærmere regler for, hvornår opfyldelsen af en kreditaftale kan påbegyndes, og navnlig ikke for, hvornår midlerne kan stilles til rådighed for låntageren.
- 30 Det følger heraf, at artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48 begrænser sig til at anerkende medlemsstaternes mulighed for at fastsætte bestemmelser om, at opfyldelsen af en kreditaftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet tidsrum, uden for rammerne af den ordning, der

er indført ved dette direktiv (jf. analogt dom af 20.11.2014, Novo Nordisk Pharma, C-310/13, EU:C:2014:2385, præmis 25 og 29, og af 19.11.2019, TSN og AKT, C-609/17 og C-610/17, EU:C:2019:981, præmis 49).

- 31 Desuden kan vedtagelsen eller opretholdelsen af en national bestemmelse i henhold til artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48 hverken berøre eller begrænse forbrugerens faktiske udøvelse af den fortrydelsesret, som denne har på grundlag af direktivets artikel 14, eller berøre andre af direktivets bestemmelser, dets sammenhæng eller de formål, som det forfølger (jf. analogt dom af 20.11.2014, Novo Nordisk Pharma, C-310/13, EU:C:2014:2385, præmis 28 og 31, og af 19.11.2019, TSN og AKT, C-609/17 og C-610/17, EU:C:2019:981, præmis 51). Den omstændighed alene, at långiverens tilsidesættelse af en sådan national bestemmelse kan fratage forbrugeren den beskyttelse, der følger af national ret, har ingen betydning i denne henseende.
- 32 Det følger af det ovenstående, at når medlemsstaterne under udøvelse af den mulighed, de har i henhold til artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48, fastsætter bestemmelser om, at opfyldelsen af en kreditaftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet tidsrum, henhører de nationale processuelle regler, der regulerer den nationale rets efterprøvelse ex officio og sanktionering af långiverens tilsidesættelse af disse bestemmelser, under medlemsstaternes kompetence uden at være reguleret af dette direktiv eller at være omfattet af dets anvendelsesområde (jf. analogt dom af 19.11.2019, TSN og AKT, C-609/17 og C-610/17, EU:C:2019:981, præmis 52, og af 10.6.2021, Land Oberösterreich (Boligstøtte), C-94/20, EU:C:2021:477, præmis 47).
- 33 På denne baggrund skal det for det første ikke vurderes, om effektivitetsprincippet er til hinder for nationale processuelle regler, der regulerer den nationale rets efterprøvelse ex officio af, om långiver har tilsidesat en bestemmelse i national ret, der er omfattet af den mulighed, som medlemsstaternes har i henhold til artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48. For det andet kan en sådan national bestemmelse ikke anses for at være »vedtaget i medfør af« dette direktiv som omhandlet i direktivets artikel 23, hvorfor det ikke er nødvendigt at fortolke denne artikel med henblik på at afgøre, om den er til hinder for ordningen for de sanktioner, der finder anvendelse i tilfælde af tilsidesættelse af den omhandlede nationale bestemmelse.
- 34 Henset til disse betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 14, stk. 7, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at de nationale processuelle regler, der regulerer den nationale rets efterprøvelse ex officio og sanktionering af långiverens tilsidesættelse af en national bestemmelse om, at opfyldelsen af en kreditaftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet tidsrum, ikke er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.

Sagsomkostninger

- 35 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 14, stk. 7, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF skal fortolkes således, at

de nationale processuelle regler, der regulerer den nationale rets efterprøvelse ex officio og sanktionering af långiverens tilsidesættelse af en national bestemmelse om, at opfyldelsen af en kreditaftale først kan påbegyndes efter et nærmere angivet tidsrum, ikke er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.

Underskrifter